

Grzegorz Kurka

Muzeum Historii Ziemi Kamieńskiej
w Kamieniu Pomorskim

Henryk Masłowski

Kamień Pomorski

Stargardia

Tom V, 2010

Otwarcie Muzeum Katedralnego w Kamieniu Pomorskim

W dniu 23 czerwca 2006 roku w pomieszczeniu kapitularda katedry kamieńskiej otwarto Muzeum Katedralne. W uroczystym otwarciu uczestniczyły władze kamieńskie¹. Muzeum zostało powołane z inicjatywy społecznych opiekunów zabytków² i Towarzystwa Miłośników Ziemi Kamieńskiej. Pomieszczenia użyczył proboszcz parafii rzymsko – katolickiej ksiądz dziekan Dariusz Żarkowski. Ekspozyty zgromadzone w muzeum pochodzą z przedwojennych zbiorów katedry³. W większości są to ekspozyty pochodzące z przypadkowych odkryć dokonanych na terenie miasta lub w jego najbliższej okolicy w XIX i w pierwszej połowie XX wieku, m.in. na jednym z późnośredniowiecznych kafli piecowych zachowała się data i miejsce odnalezienia zabytku - ... *Marienstr. 1894*. W wykazie zbiorów katedry kamieńskiej znajduje się informacja o przekazaniu do katedry w 1905 roku przez pułkownika Hohenbrück'a *znalezionego noża krzemienego*⁴.

W Muzeum Katedralnym zgromadzone zostały również zabytki z wykopalisk prowadzonych na terenie Kamienia Pomorskiego w latach 2004 – 2006⁵ są to cegły i kształtki ceglane z klasztoru dominikanów, ceramika XVII – XVIII - wieczna z wykopalisk prowadzonych na ul. Garncarskiej, XIX-wieczne kafle piecowe odkryte podczas prac remontowych prowadzonych na odcinku murów miejskich w październiku 2006 roku. W zbiorach znajdują się zabytki przekazane w ostatnich miesiącach do muzeum przez pasjonatów historii ziemi kamieńskiej, m.in. dwa neolityczne kamienne toporki, toporek rogowy znaleziony w okolicach Świerzna i szydło kościane przekazane zostały przez pana Henryka Masłowskiego, fragmenty XVII-wiecznych kafli piecowych znalezionych w trakcie remontu sceny amfiteatru w lipcu 2004 roku, kamiennej kuli armatniej znalezionej przez robotników 9 maja 2006 roku na terenie Starego Miasta, czy przekazane przez Tomasza Kaczmarek

¹ Ukazały się artykuły w gazetach: R. Słomski, *Muzeum w katedrze*, „Kurier Szczeciński” nr 123, 27 czerwca 2006; M. Iwaszczyszyn, *Muzeum historii w Katedrze*, „Pomorzanin” nr 13, 30 czerwca 2006.

² Historyka Henryka Masłowskiego i archeologa Grzegorza Kurki.

³ Część zbiorów była wyeksponowana w 1938 roku w *Heimattmuseum* umieszczonym w pomieszczeniach Skarba Katedralnego.

⁴ *Wykaz zbiorów w katedrze kamieńskiej* – teczka nr II (maszynopis).

⁵ Z wykopalisk prowadzonych przy targowisku miejskim w październiku 2004 roku, gdzie archeolodzy odkryli kamienne fundamenty klasztoru dominikanów, wykopalisk prowadzonych na obwodnicy kamieńskiej - odkrycie osady z IV – V wieku n.e., z prac interwencyjnych prowadzonych na ulicy Garncarskiej - fundamenty XVII-wiecznej kamienicy i wykopalisk ratowniczych przeprowadzonych na odcinku południowego muru miejskiego.

w listopadzie 2006 roku butelki z przedwojennego browaru kamińskiego rodziny Voerkeliusów⁶.

Pomysł na utworzenie muzeum powstał na początku sierpnia 2004 roku, wówczas to została przeprowadzona inwentaryzacja zbiorów zgromadzonych na strychu północnej części krużganka wirydarza. Zabytki te leżały od wielu lat ukryte na strychu⁷, a część z nich nigdy nie była wystawiana na widok publiczny⁸, dlatego też została podjęta decyzja o jak najszybszym ich wyeksponowaniu.

Wśród tych zabytków znajdowały się m.in. cztery toporki neolityczne, jedna siekierka krzemienista, sierp krzemienisty kultury pucharów lejkowatych, skrobacz krzemienisty z VI - V wieku p.n.e.⁹, gliniany kubek kultury łużyckiej, urny popielnicowe kultury pomorskiej i jastorfskiej, naczynie typu *Bombentopf* z XIII wieku, średniowieczna kościana oprawa na sierp, fragmenty naczyń wczesnośredniowiecznych, fragmenty kamionkowej ceramiki importowanej z Siegburga i Westerwalde, fragmenty dębowej łodzi - dłubanki z V - VI wieku n.e.¹⁰, witraże, skamieliny ryb z ery paleozoicznej i muszli amonitów z ery mezozoicznej, skały, minerały, kości zwierzęce, poroża, mózdzien tura z widocznymi nacięciami na powierzchni, skorupa żółwia, żuchwa hipopotama, miecz ryby piły, średniowieczna podkowa z rakami służącymi do jazdy konnej na mokradłach, żelazne kule armatnie, fragment miecza średniowiecznego, dolna część epitafium XVII - XVIII-wiecznego, bizantyjska lampka oliwna, fragment kamiennego epitafium znalezione w 1873 roku na terenie poklasztornym¹¹.

Tymczasowo eksponaty wystawione były w Skarbcu Katedralnym, obecnie zabytki zgromadzone są w pomieszczeniu kapitułarza - w specjalnie do tego celu przygotowanych szklanych gablotach¹².

Oprócz zabytków wyżej wymienionych umieszczono w Muzeum Katedralnym eksponaty wystawiane od wielu lat w gablotach Skarbcza Katedralnego; są to renesansowe kafle piecowe, m.in. szklony kafel z portretem cesarza Karola V Habsburga, kafle fryderycjańskie z połowy XVIII wieku i kufel gliniany z pokrywką cynową z 1724 roku¹³.

W muzeum można obejrzeć również wystawę zdjęć cmentarzyków niemieckich okolic Kamienia Pomorskiego, przedwojennych zdjęć Kamienia Pomorskiego - przekazanych do muzeum przez byłych mieszkańców miasta, wyposażenie organów katedry kamińskiej, czy kamienne żarno zabrane w tajemniczych okolicznościach sprzed kościoła św. Mikołaja w czerwcu 2006 roku i po interwencji przekazane do

⁶ T. Karczmarski, *Browary Powiatu Kamienia Pomorskiego*, Nowogard 2005.

⁷ Już w latach 60. XX wieku o zbiorach tych poinformowany został ówczesny wojewódzki konserwator zabytków Stefan Kwilecki, jednak nie wzbudziły one żadnego zainteresowania - informacja ustna pana H. Masłowskiego.

⁸ W prasie lokalnej ukazało się kilka artykułów na temat tego odkrycia, m.in. artykuł w R. Słomskiego, *Bezcenne zabytki*, „Kurier Szczeciński” z dnia 3 sierpnia 2004.

⁹ Został wydatowany przez archeologa Karola Kruka z Muzeum Regionalnego w Wolinie.

¹⁰ A. Szymczak, *Łodzie dłubanki ze zbiorów szczecińskich*, „Materiały Zachodniopomorskie”, t. XLII, 1996, s. 41 - tabela I, s. 47 - ryc. 2.3.

¹¹ Opis zabytku został umieszczony w książce z 1880 roku - fragment epitafium przekazał do katedry kupiec Tetzlaff; L. Kücken, *Geschichte der Stadt Camminer Dom - Capitels*, Cammin 1880, s. 24.

¹² Gabloty zostały zakupione dzięki wsparciu finansowemu starosty kamińskiego Anatola Kołoszuka, burmistrza Kamienia Pomorskiego Andrzeja Jędrzejowskiego i prezesa Uzdrowiska Jarosława Specjałskiego.

¹³ W zbiorach znajdował się jeszcze jeden kufel, niestety zaginął w latach 90. XX wieku.

Muzeum Katedralnego¹⁴.

Głównym powodem powstania muzeum jest zabezpieczenie zbiorów katedralnych, gromadzenie zabytków z przypadkowych odkryć dokonywanych na terenie miasta i uświadomienie mieszkańcom o konieczności reaktywacji Muzeum Regionalnego w Kamieniu Pomorskim¹⁵. Jako społeczni opiekunowie zabytków i opiekunowie Muzeum Katedralnego mamy nadzieję, że w najbliższym czasie władze naszego miasta podejmą decyzję o jego powołaniu¹⁶.

W okresie letnim muzeum można zwiedzać w godzinach od 9.00 do 15.00, a w pozostałych miesiącach w każdym dniu tygodnia po wcześniejszym kontakcie z opiekunami muzeum.

---

¹⁴ 27 listopada 2006 wraz z księdzem proboszczem Dariuszem Żakowskim odnaleźliśmy w refektarzu oryginalne zdjęcia z lat 1913–1933 na których znajduje się fotografia tego żarna podpisana *WENDEN MÜHLE ....VOR DER KIRCHE ...GR. JUSTIN*.

¹⁵ Muzeum Regionalne zostało zlikwidowane w dniu 20 grudnia 1991 roku na mocy uchwały Rady Miasta w Kamieniu Pomorskim. Eksponaty zostały zinwentaryzowane i przekazane do muzeum w Wolinie i Szczecinie. W ratuszu kamińskim zostały umieszczone halabardy - przekazane w depozyt do Muzeum Katedralnego.

¹⁶ W dniu 26 czerwca 2009 roku zostało powołane Muzeum Historii Ziemi Kamińskiej. Tymczasową siedzibą nowej placówki jest kapitułarz katedry kamińskiej. Na stanowisko dyrektora Muzeum powołany został pan Grzegorz Kurka [przyj. red.].

Ilustr. 1. Otwarcie Muzeum Katedralnego w Kamieniu Pomorskim

Ilustr. 2. Lekcja muzealna dla uczniów gimnazjum

Ilustr. 3-4. Wnętrze Muzeum Katedralnego

Ilustr. 5. Kafle piecowe (XVI-XX w.) eksponowane na wystawie w Muzeum Katedralnym

Ilustr. 6. Narzędzia neolityczne ze zbiorów Muzeum Katedralnego

Ilustr. 7. Kufel z pokrywą cynową z roku 1724, ze zbiorów Muzeum Katedralnego

Ilustr. 8. Żuchwa hipopotama z przedwojennych zbiorów katedry, własność Muzeum Katedralnego